

своїх недоліків і постановка конкретної мети самовиховання; – розробку програми самовиховання; – визначення його методів; – аутотренінгу, тобто безпосередньої роботи особистості над собою; – самоконтроль.

Список використаних джерел

1. Соціальна педагогіка: Навч.метод.посібник / Барахтян М.М. та ін.: за заг.ред А.Й. Капської. - К.: ІЗМН, 1998. - 220 с.
2. Беспалько, О. В. Соціальна педагогіка [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. В. Беспалько. – К. : Центр учбової літ., 2009. – 208 с.
3. І Tkachenko. THEORETICAL ASPECTS OF DEVELOPMENT OF SOCIAL ACTIVITY OF STUDENTS IN TECHNICAL UNIVERSITY / The 11th International scientific and practical conference “New Challenges and Threats in Science” (November 16-17, 2020) Pegas Publishing, Canada, Vancouver, p. 27-32
4. Радул, В. Культура та соціалізація особистості / В. Радул // Рідна шк. – 2018. – № 1-2, січень-лютий. – С. 8-12
5. Ткаченко І.В. Засади розвитку соціальної активності підлітків у літніх дитячих оздоровчих центрах України. Збірник наукових праць/ [редкол.: Т.І. Сущенко (голов.ред.) та ін.]. - Запоріжжя, 2013. - Вип. 31 (84). - 604с., С.369-375.

ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ФАХІВЦЯ – ПЕРЕДУМОВА ПРОФЕСІЙНОГО УСПІХУ

*Прохоренко Т.Г., канд. соціолог. наук, доцент,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Все наростаюча мінливість сучасного світу, безпрецедентні для історії цивілізації темпи соціальних та науково-технічних змін привели до стрімких перетворень в усіх сферах життя суспільства, до взаємопроникнення різних галузей діяльності та знань. Суттєво вплинула на професійну діяльність інформатизація, яка забезпечила: активне використання інтелектуального

потенціалу суспільства, який постійно розширюється; інтеграцію інформаційних технологій в наукові та виробничі види діяльності, що ініціює розвиток усіх галузей суспільного виробництва, інтелектуалізацію трудової діяльності; високий рівень інформаційного обслуговування, доступність до джерел інформації тощо.

Усі ці атрибути сучасного суспільства, економіки вимагають від фахівців високої інтелектуальної та професійної мобільності, умінь оперативно орієнтуватися в професійному середовищі, що динамічно трансформується, приймати кваліфіковані рішення, адекватні швидко змінній ситуації. Спеціалісти сьогодні повинні інтенсивніше оволодівати новими навичкам та вміннями, краще адаптуватися до невизначеного середовища. Дані вимоги не тільки затребувані в сучасних умовах, але і стають важливим чинником успішної самореалізації фахівця.

Поняття «професійна мобільність» є предметом дослідження різних галузей знань, однак саме соціологія розглядає її комплексно, на перетині особистісного та соціального, суб'єктивного та об'єктивного. Перші положення про професійну мобільність як невід'ємну складову суспільного життя викладені у працях Б. Барбера, Е. Гідденса, П. Сорокіна. Протягом останніх років до цієї проблеми звертались: Л.Л. Сушенцева, Є.А. Іванченко, Е.В. Сайфутдинова, Н. Коваліско, Н.В. Грицькова, Н.М. Чернуха, Н. І. Кожемякіна та інші [1 – 3]. Проаналізувавши дослідження учених, слід зазначити, що професійна мобільність розглядається ними як інтегральна якість особистості, з одного боку, та як процес перетворення людиною себе самої і оточуючого її професійного і життєвого середовища, з іншого.

На динамізм і швидкоплинність сучасного соціального життя в усіх його сферах вказує різноманітність категорій, які використовуються сьогодні в науковому обігу: «соціальна мобільність», «соціокультурна мобільність», «професійна мобільність», «академічна та освітня мобільність» тощо.

Професійна мобільність – це один із видів соціальної мобільності, який визначається не лише здатністю особистості змінювати свою професію, місце і напрямок діяльності, але й вмінням приймати самостійні і нестандартні рішення,

спрямовані на підвищення рівня свого професіоналізму, а також здатністю швидко освоювати нове освітнє, професійне, соціальне і національне середовище. Виходячи з такого визначення, структуру професійної мобільності можна представити як: 1) здатність особистості досить швидко і успішно оволодівати новою технікою і технологією, набувати знання та уміння, які забезпечують ефективність нової професійної діяльності; 2) рухливість особистості, спроможність її до динамічного нарощування власного ресурсу, до швидкого пересування, змін; 3) ознаки кар'єрного просування та розвитку індивіда; 4) процес переходу індивіда або професійної групи з однієї професійної позиції в іншу [1].

Професійна мобільність може бути як горизонтальною, так і вертикальною. Під горизонтальною професійною мобільністю слід розуміти перехід індивіда з однієї професійної групи в іншу, що розташована на тому ж рівні в плані оплати праці й престижності професії, тобто переміщення фахівця без якісної зміни професії і кваліфікації. Під вертикальною професійною мобільністю мається на увазі переміщення індивіда з одного професійного прошарку в інший.

Здатність людини протягом життя навчатися і змінювати вид діяльності, зумовлюється цілим рядом причин, які можна розподілити на внутрішні та зовнішні. Внутрішні причини професійної мобільності – це якості особистості, освіта, вплив на свідомість професійного оточення, що зумовлює відповідний рух в межах даного професійного середовища, або перехід в інше, більш привабливе. Зовнішні причини визначаються змінами у мікро- та макросоціальному середовищі. Ці зміни можуть бути викликані необхідністю зміни професії, робочого місця, статусу в організації у результаті зміни місця проживання, нових сімейних обставин, погіршення стану здоров'я, а також економічним і соціальним станом держави, спрямованістю та інтенсивністю соціальних реформ, науково-технічним прогресом, розвитком інформаційних технологій, структурними змінами в економіці, системі професійної освіти, тенденціями на ринку праці, наявністю можливостей для соціальних переміщень у суспільстві і т.п. [3].

Професійна мобільність, як системна якість особи фахівця, включає в себе цілу низку знань, вмінь, здібностей, особистих якостей, ціннісних орієнтацій тощо. Головним чинником тут виступають креативні здібності, вміння поглянути на життєву і професійну ситуацію по-новому, нестандартно. Не менш важливою характеристикою стає здібність спеціаліста швидко пристосовуватися до умов і змісту професійної діяльності, до нових обставин, вміння самостійно орієнтуватися в професійному світі. Все це неможливо без наявності прагнень до постійного навчання. Здібність до безперервного вдосконалення професійної підготовки дозволяє таким фахівцям самовдосконалюватися протягом всього життя та складається з таких компонентів, як прагнення до самопізнання, самовизначення, саморозвитку [2, 153].

В цілому, професійна мобільність може розглядатися як механізм, що обумовлює ступінь адаптованості та конкурентоспроможності фахівця на ринку праці. Крім того, вона стає суттєвим фактором професійної успішності, тому що забезпечує як внутрішній механізм розвитку самої людини, так й якісне та ефективно перетворення оточуючого професійного та життєвого середовища. Професійний успіх є складовою життєвого успіху людини і відображується в творчій своєрідності результату діяльності, в перевищенні попередніх досягнень, тому є важливою умовою розвитку як особистості, так і суспільства.

Досягнення успіху супроводжується отриманням не тільки матеріальних винагород (гарна робота, кращі умови життя, більш високий соціальний статус тощо), але і цілим рядом духовних бонусів (відчуття внутрішньої задоволеності, позитивне світосприйняття, віра в себе і свої можливості і т.п.). Успішну людину характеризує активна життєва стратегія, мотивація на досягнення та саморозвиток.

В періоди суспільних трансформацій доволі часто спостерігається розбалансованість між критеріями професійного успіху, домінуючі позиції відводяться зовнішнім атрибутам, таким як гроші, влада, слава, престиж, відповідний стиль життя тощо, що може привести до різного роду особистісних, професійних та соціальних деформацій.

Комплекс виділених якостей фахівця стає також важливою умовою кар'єрного просування. Це процес і результат переміщення людини між трудовими позиціями чи професійними заняттями впродовж її життя, упорядкованих за ієрархією престижу, влади, винагороди. Професійна кар'єра має важливе соціальне значення, так як є складовою процесу відтворення професійного потенціалу суспільства, засобом самоствердження і самореалізації людини, дає можливість бачити перспективу власного професійного розвитку, елементом соціального контролю, що погоджує в собі як матеріальні, так і нематеріальні засоби.

Можна виділити дві основні моделі кар'єрного просування: пов'язана з орієнтаціями на досягнення і, навпаки, аскриптивна. Перша модель кар'єрного успіху акцентує увагу на якісній освіті, професіоналізмі, ініціативності, комунікабельності, природній обдарованості. Друга – передбачає кар'єрний успіх в організації «людини зі зв'язками», орієнтується на удачу та репутацію «своєї людини». Професійна компетентність та подальше її вдосконалення у даному випадку відходить на другий план.

Характеризуючи сучасні тенденції, пов'язані з професійною мобільністю, слід відмітити, що спостерігається інтенсивна висхідна мобільність серед деяких груп висококваліфікованих спеціалістів, пов'язана з їх професійним зростанням і затребуваністю на ринку праці (ІТ-фахівці, інженери з автоматизації виробництва, маркетологи, логісти тощо). Крім того, простежуються між поколіннями відмінності в процесі професійної мобільності. Готовність до зміни характеру діяльності, яка є сьогодні чи не головним чинником успішного працевлаштування, дуже висока у молоді. Від покоління «батьків» молодь відрізняється наявністю «мотивацій на досягнення», а саме орієнтацій на професійне зростання, швидку кар'єру.

Таким чином, в суспільстві, яке трансформується, в якому більша частина населення обтяжена матеріальними проблемами, професійна мобільність стає не тільки умовою виживання, але і досягнення професійного, а відповідно і соціального успіху. За таких умов важливо, щоб держава формувала так звану систему соціальних ліфтів, завдяки яким будь-яка талановита людина змогла б

зробити успішну професійну кар'єру. Це може стати сприятливою умовою подальшого досягнення рівня соціальної та економічної стабільності у суспільстві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пріма Р.М. Професійна мобільність фахівця як наукова проблема. URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2008-01/08prmssp.pdf>. (дата звернення: 22.04.2024)
2. Рідкодубська Г. А. Професійна мобільність майбутнього працівника соціальної сфери: теорія та практика: монографія. – Хмельницький: ФОП Мельник А. А., 2018. – 296 с.
3. Сушенцева Л., Сулима Т. Професійна мобільність як соціологічна категорія. URL: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/0564/532> (дата звернення: 23.04.2024)

PROJECT TECHNOLOGY AS A PROMISING EDUCATIONAL PROCES

Voronova Ye.M., Associate Professor

Kharkiv National Automobile and Highway University

Many researchers believe that acquired knowledge should be changed annually, therefore it is important that young people are able to think independently, learn work with information, independently improve their knowledge and skills in various fields, acquiring, if necessary, new knowledge, professions since this will have to be done all conscious life. Changes in the education of Ukraine foresee the need to find new approaches to teaching a foreign language.

The project method is relatively new in world pedagogy, and has attracted attention of scientists in Ukraine. In project work, students are involved in research educational and cognitive activity to be based on the possibilities and abilities of students for creative thinking. The method promotes the active involvement of students in various types of practical activities and allows to develop their creative and